

BOUWHISTORISCHE VERKENNING

Adres: Schuitendiep 44/Tuinstraat 1/3/5

Status: BBP

Periode: veldwerk 13-4-2006

Onderzocht door: T. Tel., F. van der Waard (veldwerk) archiefwerk) M&M

Auteur: F. van der Waard

Datum: Maart 2007 Groningen

Opmerkingen: Het complex is in 1993 door M&M gedocumenteerd. Verslag door M. Staal, B. Feith en A. de Goojer uit 14-10 tot 16-12-1993.

Bij de laatste verkenning zijn de volgende onderdelen niet bezocht: de begane grond van het achterhuis, evenals de verdieping en de kap van het zijhuis.

Inleiding

Deze bouwhistorische verkenning is uitgevoerd in het kader van het project Bouwhistorische inventarisatie en verkenning van de binnenstad van Groningen. Dit is het eerste project in het kader van de cultuurhistorische inventarisatie van het hele grondgebied van de gemeente Groningen die tot doel heeft de cultuurhistorische kwaliteiten in beeld te brengen.

De bouwhistorische verkenning bevat een korte schets van de bouwgeschiedenis van het pand, een beschrijving van het interieur en het exterieur en een waardestelling. Het onderzoek richt zich in hoofdzaak op het gebouw zelf, waarbij in beperkte mate gebruik is gemaakt van schriftelijke bronnen en oud kaartmateriaal. De bouwgeschiedenis wordt daarom in hoofdlijnen weergegeven. Ook is het mogelijk dat achter voorzetwanden en verlaagde plafonds oudere constructies en interieur-afwerkingen verborgen zitten.

Voor het onderzoek van de bouwgeschiedenis is gebruik gemaakt van het bouwdoossier van de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken van de Gemeente Groningen.

SITUERING EN STRUCTUUR

Schuitendiep 44 staat op een perceel aan de buitenzijde (oostzijde) van het Schuitendiep op de hoek met de Tuinstraat aan de zuidzijde van deze straat.

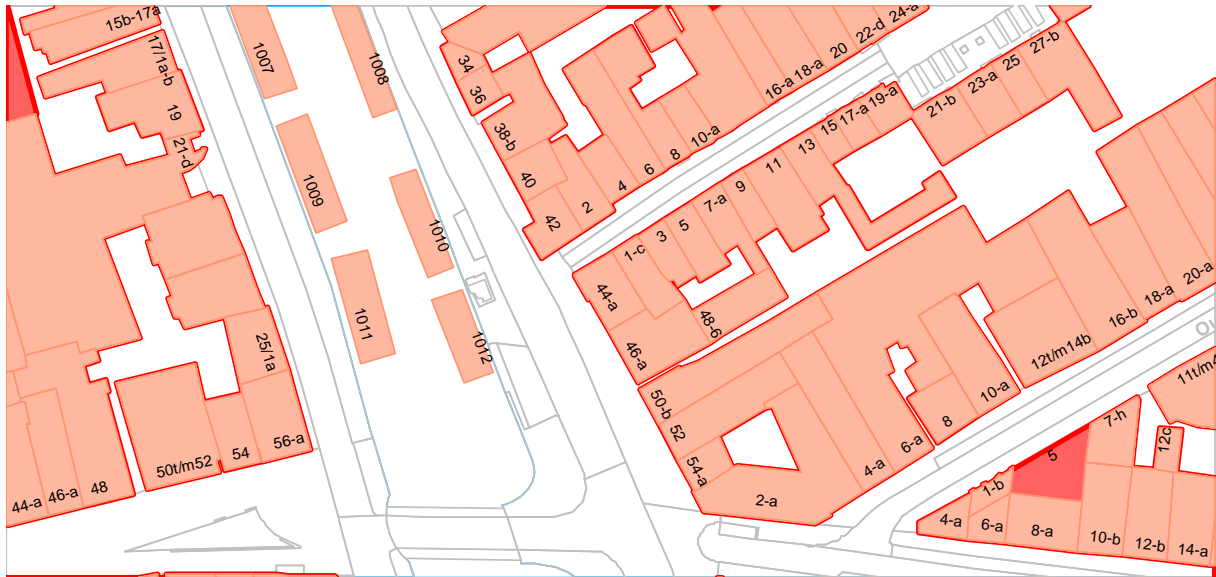
In feite zijn Schuitendiep 44 en Tuinstraat 3-5 afzonderlijke percelen. Schuitendiep 44 ligt op een perceel van 12 meter diep dat vooraan 10 meter breed is en halverwege 12 meter breed wordt.

Tuinstraat 3 en 5 liggen op een perceel van 10 x 15 meter.

Schuitendiep 44 bestaat uit een hoofdhuis met aan de rechterzijde een smal zijhuis. Het hoofdhuis bestaat uit een vrij ondiep pand (ca. 6,5 x 12 m) van twee bouwlagen met een steil zadeldak tussen topgevels. De kap ligt haaks op de straat. In feite bestaat het hoofdhuis uit twee delen: een kort voorhuis en een kort achterhuis die thans samen één bouwvolume vormen.

Aan de rechterkant bevindt zich het zijhuis dat bestaat uit een smal, vrij kort voorhuis (4 x 6,5 m) met daarachter een kort iets breder achterhuis (5,5 x 5,5 m). Beide onderdelen van dit zijhuis hebben twee bouwlagen en een steile kap haaks op de straat. Het voorhuis heeft een zadeldak. Het achterhuis heeft een zadeldak met aan de achterzijde een eindschild.

Achter het hoofdhuis bevindt zich een diep eenlaags achterhuis (ca. 6,7 x 10 m) met een steil zadeldak (Tuinstraat 3-5). Vanaf de Tuinstraat gezien liggen achter dit bouwdeel twee aanbouwen. De rechtse heeft een lessenaarsdak; de linker aanbouw heeft een plat dak.

BOUWGESCHIEDENIS

Dit gedeelte van de stad stond bekend als de Schuitediepschans en lag oorspronkelijk buiten de middeleeuwse omwalling. Op 16de-eeuwse kaarten wordt hier bebouwing aangegeven maar in de periode van de grote stadsuitleg omstreeks 1620 wordt het gebied binnen de omwalling getrokken. Men kan ervan uitgaan dat er kort daarna een groot aantal huizen ‘versteend’ werd.

Het kan echter niet uitgesloten worden dat er ook al in de 16de eeuw stenen huizen in dit gebied aanwezig waren waarvan mogelijk resten zijn blijven staan.

Op de kaart van Haubois uit omstreeks 1643 wordt op de hoek met de Tuinstraat een eenlaags kort diep huis met zadeldak aangegeven. Rechts van het hoekhuis geeft Haubois een lang dwars pand aan. Het huidige smalle zijhuis bevindt zich ter plaatse van het linkergedeelte van dit lange dwarse pand. Achter het hoekhuis geeft Haubois een lange rij eenlaagse kamerwoningen aan die met de nok evenwijdig aan de Tuinstraat liggen. Vanaf de Tuinstraat gezien is aan de achterkant van deze kamerwoningen een tweede bouwdeel evenwijdig aan het bouwdeel aan de Tuinstraat. Van dit laatste bouwdeel kunnen geen duidelijke sporen meer teruggevonden worden.

De bouwchronologie is niet geheel duidelijk -dit geldt vooral voor de oudere fasen-, maar we doen hieronder een poging de bouwgeschiedenis te reconstrueren. Het een en ander zou bij een verbouwing nader bouwhistorisch onderzocht moeten worden.

De kaart van Haubois uit omstreeks 1643.

Bouw kort hoekhuis van twee bouwlagen met zadeldak (17de eeuw)

Vermoedelijk is in de 17de eeuw het korte hoekhuis met twee bouwlagen gebouwd. Dit huis heeft een naaldhouten sporenkap waarin oudere, vermoedelijk eiken sporen als haanhouten hergebruikt zijn. Deze oudere onderdelen kunnen uit de voorganger van het huis afkomstig zijn. Ook de zijmuren (10 lagen 62,5cm; steenmaat 25-26 x 12-13 x 5,1-5,2 cm) en vermoedelijk ook de balklagen van dit gedeelte zijn bewaard gebleven. De verdieping van het pand zal vooral een opslagfunctie gehad hebben. In de noordelijke zijmuur op de verdieping zitten restanten van twee luikvensters die hieraan herinneren.

bouw kamerwoningen Tuinstraat 3-5 (omstreeks 1617)

Het huidige eenlaagse achterhuis (Tuinstraat 3-5) heeft ooit twee kamerwoningen bevat van elk drie balkvakken (zie de balkkokers in de voorgevel). De stookplaatsen lagen tegen elkaar aan in de scheidende dwarsmuur. Beide kamers hadden een deur in het buitenste vak en daarnaast twee vensters. Van dit bouwdeel zijn de dragende muren en de eiken sporenkap bewaard gebleven en vermoedelijk ook de balklaag. In de noordgevel is het jaartal 1617 aangebracht. Mogelijk is toen deze vleugel gebouwd. Deze vleugel heeft zijn eenlaagse vorm met eiken sporenkap behouden.

Bouw voorste achterhuis (17de eeuw)

Niet lang na de bouw van het hoekhuis met twee bouwlagen zal daarachter een kort achterhuis van één bouwlaag gebouwd zijn in kruisverband van roodbruine stenen (10 lagen 67,5-69,5 cm; steenmaat 26-27,5 x 12,5-13 x 5-5,5 cm). Het is ook denkbaar dat dit gedeelte aanvankelijk als aparte eenlaagse kamerwoning heeft gediend en onderdeel was van de rij kamerwoningen aan de Tuinstraat. Op een opmeting uit 1983 wordt in dit gedeelte een keldertrap aangegeven. Mogelijk was dit bouwdeel geheel of deels onderkelderd.

Totstandkoming hoekhuis met zijhuis en verhoging achterhuis (tweede helft 18de eeuw?)

Kennelijk is in de loop der tijden aan de rechterzijde van het hoekhuis het noordelijke deel van het lange dwarspand ernaast als smal zijhuis bij het hoekhuis getrokken. Dit zijhuis kreeg ook een verdieping en een topgevel aan het Schuitendiep waarbij de nok van dit gedeelte haaks op de straat kwam te liggen.

De voorste kamerwoning in de Tuinstraat werd na omstreeks 1730 opgehoogd met een verdieping en ging functioneren als een soort achterhuis van het hoekhuis.

Mogelijk zijn de verhoging van het hoekhuis, de totstandkoming van het zijhuis en de verhoging van de voorste kamerwoning aan de Tuinstraat alle min of meer gelijktijdig en (tweede helft 18de eeuw). Wanneer het achterhuis van het zijhuis gebouwd, is niet geheel duidelijk. Mogelijk dateert ook dit gedeelte uit de tweede helft van de 18de eeuw.

Een eenpaneelsdeur die toegang geeft tot Tuinstraat 3 dateert uit de 18de-eeuw en het is denkbaar dat toen nieuwe vensters in de noordgevel aangebracht zijn. De huidige vernieuwde vensters hebben een kwartholprofiel. Wellicht heeft men het oude profiel min of meer gevolgd.

De kadastrale kaart van omstreeks 1830 met daarop aangegeven de moderne huisnummering.

Op het minuutplan van omstreeks 1830 zijn het hoekhuis en het zijhuis al samengevoegd en bestaat de omtrek van de huidige plattegrond al. Het achterhuis aan de Tuinstraat (Tuinstraat 3-5) bestaat dan nog uit twee kleine aparte eenheden. Dit moeten een soort kamerwoningen zijn geweest.

In een later stadium zijn deze kamerwoningen bij elkaar gevoegd en bij het hoekhuis getrokken. Ze gaan dan dienen als een soort achterhuis van het hoekhuis.

Het hoekhuis kreeg mogelijk aan het eind van de 19de eeuw een winkelpui met links een etalage en rechts ongeveer op de huidige plek een deur. Uit het einde van de 19de eeuw dateren ook twee schouwen en twee vensters in de achtergevel van het achterhuis van het zijhuis met vensteromtimmeringen en in- en uitzwenkende vensterbanken.

In 1927 werd een brede deur in de noordelijke zijgevel van het voorste achterhuis gemaakt omdat de begane grond van dit deel als pakhuis ging dienen. Op de opmetingen uit die tijd blijkt dat aan de rechterkant van het zijhuis een deur met trapgang aanwezig was.

Tot 1983 was de oude indeling van de kamerwoningen nog enigszins intact gebleven. Beide huisjes hadden een gang met een kamer ernaast. Ze waren gespiegeld opgezet. Tegen de achtergevel (gezien vanaf de Tuinstraat) waren bedstedenblokken nog herkenbaar. De kamerwoningen waren vóór 1983 al wel bij het complex getrokken, zodat dit bouwdeel een soort eenlaags achterhuis werd.

In 1983 werd een restaurant in het pand ingericht. Hiervoor werd de begane grond van nr. 44 verbouwd. De dragende muur tussen het hoofdhuis en het zijhuis werd achteraan afgebroken om hier één grote ruimte te verkrijgen. Een brede deur in de zijgevel van het hoofdhuis werd vernieuwd.

In het eenlaagse achterhuis (de voormalige kamerwoningen) kwam ondermeer een garage. Hiertoe werd een brede garagedeur in de noordgevel aangebracht.

In 1993 heeft een tamelijk ingrijpende verbouwing plaats gehad. De begane grond en de verdiepingen en de zolders werden verbouwd. Op de verdiepingen en zolders werden appartementen aangebracht. De meeste kozijnen werden vernieuwd en de voorgevel werd opnieuw gepleisterd. Ook de noordgevel van het eenlaagse achterhuis werd gepleisterd. De garagedeur in deze gevel werd weer dichtgezet.

BESCHRIJVING

VOORHUIS

gevels voorhuis

Voorgevel voorhuis en zijhuis

Het voorhuis heeft een tweelaagse gepleisterde tuitgevel en is drie traveeën breed. Deze vormt één geheel met de voorgevel van het smalle twee traveeën brede zijhuis dat een eveneens een tweelaagse gepleisterde tuitgevel heeft. De gevel heeft een witte blokpleister die in 1993 is vernieuwd. Alle kozijnen zijn vermoedelijk ook in 1993 vernieuwd.

De begane grond van het brede huis heeft een deur in het midden met aan weerszijden vensters. Alle kozijnen hebben een kwarthol profiel. Deze indeling is in 1993 gemaakt. Vóór die tijd was er ter plekke van de twee linkse traveeën een winkelpui en rechts ongeveer op de huidige plek een deur. Het zijhuis heeft op de begane grond rechts een vernieuwde deur en links een recent aangebracht H-venster.

De verdieping heeft bij het brede huis drie H-vensters en bij het smalle huis twee T-vensters. In de top van het brede huis zit een H-venster met daarboven een klein vierkant venster dat de vliering verlicht. In de top van het smalle zijhuis zit een recent aangebracht vierruitsvenster. Blijkens oude foto's zat hier vroeger een pakhuisdeurtje.

In 1993 was de voorgevel tijdelijk ontleisterd. Blijkens foto's die toen gemaakt zijn, waren de gevels van oranje rode stenen opgetrokken en was de top van het brede huis van vlechtingen voorzien. Beide gevels waren hadden een rollaag van machinale steen en een dito tuit. Deze rollagen zijn ongepleisterd gebleven. De driehoekige toppen waren in halfsteens werk opgetrokken. Volgens het verslag van M&M zit er een bouwnaad tussen het brede en het smalle huis, maar is het muurwerk hetzelfde. De gevel heeft drie schouderstukken. Die tussen beide gevels is volgens het verslag van M&M van zandsteen. Diverse, mogelijk 18de-eeuwse ankers koppelen de balklaag en de kap aan de voorgevel.

Alle kozijnen in de voorgevel van het brede huis en het zijhuis hebben een kwarthol profiel behalve die van de begane grond van het zijhuis die een kwartbolprofiel hebben. In hoeverre men inzake deze profilering de bestaande situatie gevolgd heeft bij de restauratie van 1993 is onzeker.

Zijgevel hoofdhuis

De linker (noordelijke) zijgevel van het voorhuis is een tweelaagse langsgewel. Ongeveer halverwege bevindt zich een verticale bouwnaad die de achtergrens van het oorspronkelijke voorhuis aangeeft. Dit voorste gedeelte is blijkens het metselwerk van oorsprong met twee bouwlagen opgezet. Dit metselwerk (10 lagen 62,5 cm; steenmaat 25-26 x 12-13 x 5,1-5,2 cm) is in kruisverband opgetrokken met bij sommige beëindigingen klezoren in de koppenlagen. Dit metselwerk kan goed uit de 17de eeuw dateren. Het achterste gedeelte van de zijgevel heeft een begane grond die van andere stenen gemetseld is als de verdieping. De verdieping van het achterste gedeelte is er later opgezet.

De begane grond van het achterste gedeelte is in kruisverband van roodbruine stenen (10 lagen 67,5-69,5 cm; steenmaat 26-27,5 x 12,5-13 x 5-5,5 cm) opgetrokken. De datering van dit metselwerk kan ook nog 17de-eeuws zijn, maar zal later zijn dan het metselwerk van het voorhuis.

De verdieping van dit achterste gedeelte heeft een normale beëindiging van het kruisverband met triklezoren in de strekkenlagen en zal derhalve na omstreeks 1730 dateren. Uit nadere analyse van de situering van de bovenste ankers blijkt dat het oorspronkelijke voorhuis een kleine borstwering heeft en het achterhuis niet.

De begane grond van het voorhuis heeft twee dichtgezette oorspronkelijke openingen. De voorste is een dichtgezette zijdeur. De achterste opening zit iets hoger en is een dichtgezet venster. In het vierde vak zit een deur met onversierd bovenlicht, gesneden kalf en zwaar kwartbolkozijn. De deur zelf is recent vernieuwd.

Op de verdieping zitten in het tweede en derde vak dichtgezette oorspronkelijke vensteropeningen, overdekt door vermoedelijk houten (eiken?) lateien. (Deze lateien zijn volgens het verslag van M&M van zandsteen). Aan de onderkant van deze vensteropeningen zitten rollagen. Gezien de plaatsing en de grootte van de openingen waren het vermoedelijk luikvensters. In het derde vak zit een dichtgezette secundaire opening. Gezien de plaatsing en de grootte kan dit een pakhuisdeur geweest zijn. In het vijfde vak zit een WC-raampje.

De zijgevel van het voorhuis aan de Tuinstraat.

Achterste gedeelte zijgevel hoofdhuis

Overigens is het metselwerk van het achterhuis in het metselwerk van het voorhuis vertand.

De begane grond van het achterhuis heeft ankers met strikken zoals die veel in de 17de-eeuw voorkomen.

Op de grens van het korte voorhuis en het voorste achterhuis bevindt zich een eigenaardig laag zittend anker waarvan de betekenis vooralsnog onduidelijk is.

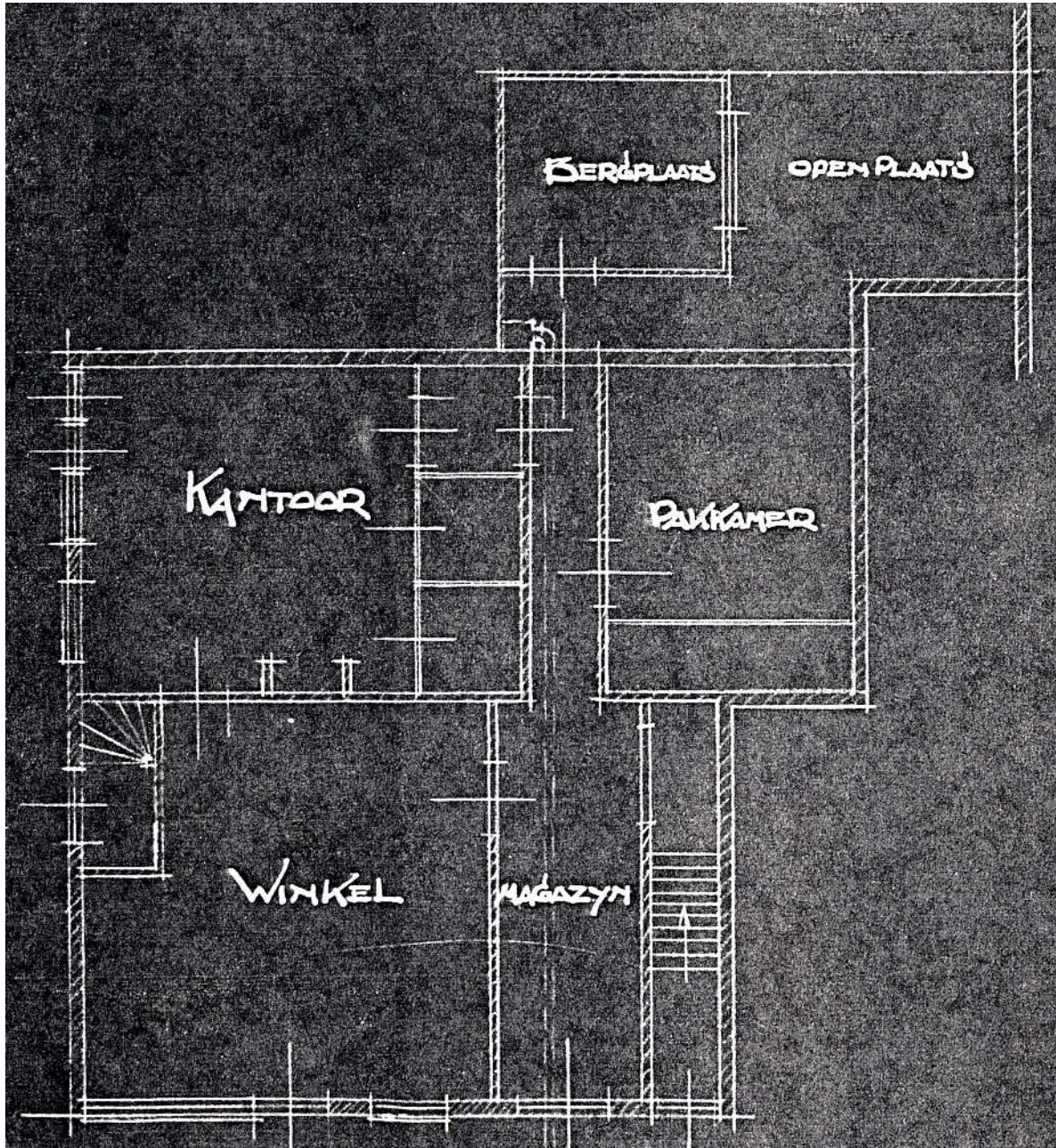
De begane grond heeft een zesruitsschuifvenster met kwartbolkozijn en een brede recente opening waarin recent een dubbele deur is aangebracht.

Onder het venster bevinden zich resten van oud voegwerk en een rode afwerklaag.

De verdieping heeft twee zesruitsschuifvensters met kozijnen met kwartholprofiel.

Achtergevel hoofdhuis

De achtergevel is een tweelaagse topgevel die boven het zadeldak van het eenlaagse achterhuis uitsteekt. Het gedeelte dat boven het eenlaagse achterhuis uitsteekt is in halfsteens verband gemetseld en staat in verband met de westelijke (linker) zijgevel van het voorhuis. Blijkens foto's van M&M is de gevel bovenop een eenlaagse topgevel gezet.

Plattegrond van het voorhuis in 1927, bestaande toestand.

Plattegrond per bouwlaag. (hoofdhuis)

Het voorste gedeelte van het voorhuis heeft vijf balkvakken op de begane grond en de verdieping. De begane grond wordt overdekt door afgepleisterde balken die evenwijdig aan de voorgevel liggen en vijf vakken vormen. Ze worden ondersteund door een vermoedelijk recente onderslagbalk. De begane grond vormt één ruimte waarvan in de linkerachterhoek het trappenhuis afgescheiden is. Tegen de tussengevel (de vroegere achtergevel van het korte voorhuis) zit een neobarokke schouw met consoles.

Het achterste gedeelte van het hoofdhuis (het vroegere achterhuis) vormt thans één ruimte met het achterste gedeelte van het zijhuis (het vroegere achterhuis van het zijhuis). Deze ruimte heeft een verlaagd plafond.

De verdieping van het voorhuis is gemoderniseerd en overspannen door een enkelvoudige balklaag die vijf vakken vormt. De balken zijn omtimmerd.

De indeling is gemoderniseerd. Tegen de rechtermuur is een afgetimmerde stookplaats zichtbaar. In de linkerachterhoek bevindt zich de trap van de begane grond naar de verdieping. Deze elementen bevinden zich nog op de traditionele plaats.

De verdieping van het voorste brede achterhuis was modern afgewerkt.

Het verslag van M&M meldt resten van een schouw in de scheidingsmuur tegen scheidingswand met het voorhuis en de aanwezigheid van een rookkanaal van een schouw op de begane grond.

In de oostelijke kopse gevel meldt het verslag de bouwsporen van een lagere kap die hoort bij de periode dat het achterhuis nog eenlaags was.

In de achtergevel (de oostelijke kopse gevel) is de top van het eenlaagse huis herkenbaar.

Het verslag meldt dat de zuidgevel verdwenen is en dat de balklaag van brede achterhuis is opgelegd op een zware onderslagbalk die parallel loopt aan de huidige scheidingsmuur tussen het brede huis en het smalle huis. Het is zonder nader onderzoek niet geheel duidelijk hoe dit geïnterpreteerd moet worden.

De kapconstructie van het voorhuis.

Kapconstructie (hoofdhuis)

kapconstructie brede voorhuis

Het voorhuis heeft een naaldhouten sporenkap met sporenparen (ca. 64 cm hartafstand; doorsnede sporen ca. 12 cm) met twee haanhouten en een ronde nokgording. De sporen zijn van rondhout, waarbij twee zijden recht behouwen zijn. Er zijn 10 sporenparen waarvan er 2 strijksporen zijn. De onderste haanhouten (doorsneden van 12,5 x 6,5 en 10 x 8,5 cm zijn waargenomen) zijn hergebruikte sporen. Dit blijkt uit kepen die thans geen functie meer hebben, maar waar oorspronkelijk de haanhouten aan bevestigd zijn geweest. Deze onderste haanhouten zitten dik in de verf zodat de houtsoort lastig na te gaan is, maar het is vermoedelijk eikenhout. Op deze haanhouten zijn gezaagde telmerken aangebracht die bij de huidige kap horen. De kap is van achteren naar voren genummerd, waarbij de merken op de voorzijde aangebracht zijn. De nummers 3 t/m 8 konden waargenomen worden. In de kap zijn hier en daar gordingen tegen de sporen gespijkerd die een soort lengteverband moesten vormen. Deze kunnen deels oorspronkelijk zijn. De kap kan in deze vorm 17de- of 18de-eeuws zijn (volgens verslag M&M maakt het een 19de-eeuwse indruk).

De top van de tussengevel (de vroegere achtergevel van het voorhuis) is met bruinrode steentjes gemetseld (tienlagenmaat 52 cm; steenmaat 21 x 10,5 x 3,8-4,3 cm).

kapconstructie van het voorste brede achterhuis

De kapconstructie van het voorste brede achterhuis is volgens het verslag van M&M een sporenkap met rondhouten sporen die volgens hetzelfde rapport een 19de-eeuwse indruk maakt.

ZIJHUIS

gevels

De achtergevel van het achterhuis van het zijhuis

De achtergevel van het achterhuis van het zijhuis is een tweelaagse recht gesloten gevel. De begane grond is wit gesausd en de verdieping vertoont schoon metselwerk.

De begane grond muur is steensdik in kruisverband opgetrokken (10 lagen 59 cm 21,5-22,5 x 10,5/11,5 x 4,8-5 cm) en de verdieping is in halfsteens werk (10 lagen 60cm) opgetrokken.

De begane grond heeft twee zesruitsschuifvensters, overdekt met strekken. De vensters hebben vrij dunne kozijnen. De kozijnstijlen hebben een doorsnede met afgeronde hoeken. Het rechtse venster is ingebouwd door een recente overkapping van een open ruimte. De begane grond wordt architectonisch afgesloten door een zaagtandlijst.

De verdieping heeft twee zesruitsvensters met vrij dikke kozijnen met een kwartholprofiel.

Het raamhout en mogelijk ook de kozijnen lijken vernieuwd.

Op het achterschild liggen rode oud-Hollandse pannen.

plattegrond per bouwlaag zijhuis

De begane grond van het zijhuis heeft wat betreft het voorhuis en het achterhuis een recent aangebracht verlaagd plafond.

Tegen de achtergevel van het achterste zijhuis zit een restant van een stookplaats. De rookvang is nog intact en heeft pilasters die een architraaf dragen. De vensters aan weerszijden van de schouw hebben vensteromtimmeringen en in- en uitzwenkende vensterbanken. De schouw en de vensterbanken kunnen uit de late 19de eeuw dateren.

De verdieping van het zijhuis is niet bezocht. De verdieping bestond in 1993 uit een voor- en een achterkamer. Volgens het verslag van M&M is de verdieping van het voorhuis overdekt door een dunne balklaag met kraalprofielen ingebalkt in de gemene noordmuur en is de verdieping van het achterhuis overdekt door een grenen balklaag.

Volgens bovengenoemd verslag zijn de gevels van de achterkamer (het achterhuis van het smalle zijhuis) van machinale steen baksteen gemetseld.

Kapconstructie zijhuis

Het zijhuis heeft volgens het verslag van M&M een rondhouten sporenkapje. Het is niet duidelijk of deze kap op het voorhuis of het achterhuis zit. De zolders van het voor- en het achterhuis van het zijhuis zijn door ons niet waargenomen.

HET EENLAAGSE ACHTERHUIS (Tuinstraat 3-5).

gevels Tuinstraat 3-5 (eenlaagse achterhuis)

voorgevel Tuinstraat 3-5 (eenlaagse achterhuis)

De noordelijke zijgevel van het achterhuis van het hoofdhuis is een gepleisterde eenlaagse langsgevel. En deze vormt vanaf de Tuinstraat gezien de voorgevel.

Deze gevel heeft van voor naar achteren een deur en twee vensters met kwartholprofiel, een blind gevelgedeelte en een tweede deur.

De voorste deur heeft een onversierd bovenlicht (tweedelig recent raamhout) een oorspronkelijk kozijn met een dito 18de-eeuwse eenpaneelsdeur.

De twee vensterkozijnen zijn geheel vernieuwd. Hier waren in 1993 twee H-ramen.

Boven de deur bevindt zich een jaartalsteen waarop het jaar 1617 lijkt te zijn geschilderd. De interpretatie hiervan roept vragen op omdat in het verslag van M&M dit als 1614 wordt aangemerkt terwijl op foto's uit ditzelfde verslag 1612 lijkt te staan. Pas wanneer de verflagen op de jaartalsteen nader worden onderzocht zal zekerheid omtrent de interpretatie kunnen worden verkregen.

De achterste deur heeft een kwartbol oud kozijn, een geprofileerd kalf en een gesneden bovenlicht in de vorm van een cirkel en een ruit met inzwenkende zijden. De deur zelf is recent vernieuwd. Ook de dorpels en neuten zijn vernieuwd.

Boven het blinde gedeelte zit een nieuwe dakkapel. Op deze plaats heeft zich vroeger ook een dakkapel bevonden die echter een andere vorm had en direct boven de gevel begon.

Tuinstraat 3-5 heeft 8 ankers die mogelijk uit de 17de eeuw dateren. Deze zijn zodanig geordend dat er zes balkvakken zijn met per kamerwoning drie balkvakken met steeds 2 balken en 2 strijkbalken. Een van de ankers heeft een schieter die aan de onderkant een naar buiten gekromde haak heeft. Hieraan heeft mogelijk iets gehangen maar onbekend is wat.

Het eenlaagse achterhuis bestond ooit uit twee kamerwoningen van elk drie vakken. Beide kamers hadden een deur in het buitenste vak en daarnaast twee vensters. De rollagen van de twee vensters van de achterste woning waren in 1993 nog zichtbaar ongeveer waar zich thans het blinde gedeelte bevindt. Alle openingen waren op de foto's uit die tijd overdekt door rollagen. In het blinde gedeelte is in latere tijd (vermoedelijk 1983) een grote opening (brede garagedeur) gemaakt die in 1993 dichtgezet is. Deze bouwsporen zijn op de foto's van 1993 zichtbaar. Thans is alles gepleisterd.

Achtergevel (Tuinstraat 3-5)

Achter (gezien vanaf de Tuinstraat) Tuinstraat 3 (de voorste kamerwoning) is een uitbouw onder een lessenaarsdak. Deze heeft een lage achtergevel aan het binnenplaatsje. Hierin bevinden zich twee 19de-eeuwse zesruitsschuiframes met een kozijn met een duivejagerprofilering.

Plattegrond per bouwlaag. (Tuinstraat 3-5)

Aan de plaatsing van de ankers te zien hebben beide kamerwoningen drie balkvakken met strijkbalken tegen de eindgevels en de tussengevel. De begane grond is nog niet bezocht.

Kapconstructie (Tuinstraat 3-5)

De zolder is bezocht, maar was geheel afgetimmerd. In het verslag van M&M staat dat het achterhuis een eiken sporenkap heeft. Deze kan nog aanwezig zijn.

Het eenlaagse achterhuis heeft (volgens het verslag van M&M) een eiken sporenkap. Het verslag meldt dat hoog in de top van de kopse westelijke gevel een recent dichtgezette opening naar de zolder van het voorste achterhuis aanwezig is. In de oostelijke kopse gevel meldt het verslag de aanwezigheid van een rookkanaal afkomstig van een stookplaats op de begane grond.

WAARDESTELLING

Schuitendiep 44/Tuinstraat 3-5 heeft stedenbouwkundig waarde als onderdeel van een bouwblok met in aanleg 17de-eeuwse bebouwings- en percelleringsstructuur die nog enigszins behouden zijn gebleven. Hier moet de mandelige muur aan de rechterzijde genoemd worden

Het bouwvolume heeft hoge monumentwaarde omdat de vorm van een kort diep huis met zijhuis met steile daken goed bewaard is gebleven. Dit huistype kan in deze context niet losgezien worden van de stedenbouwkundige ligging op een hoek, waarbij het zijhuis niet aan de hoekzijde zit. Dit vertegenwoordigt een bepaald huistype. Het eenlaagse bouwvolume met steile kap van Tuinstraat 3-5 heeft hoge monumentwaarde omdat het huistype van de kamerwoningen nog goed in zijn oorspronkelijke hoofdvorm bewaard is gebleven en kenmerkend is voor de bebouwing aan de smalle zijstraten en stegen in het Schuitenschuiverskwartier. Dit bouwvolume heeft mede waarde omdat deze kamerwoningen representatief waren voor de Tuinstraat.

De voorgevel heeft positieve monumentwaarde als een 18de-eeuwse topgevel met daarnaast een topgevel voor een zijhuis die onderdeel is van een historische straatwand aan het Schuitendiep. De noordelijke zijgevel heeft hoge monumentwaarde omdat hierin vanaf de 17de eeuw de bouwgeschiedenis afleesbaar is zoals afgelezen kan worden aan een aantal belangrijke bouwsporen. Ook de noordelijke gevel van Tuinstraat 3-5 heeft als in aanleg 17de-eeuwse gevel positieve tot hoge monumentwaarde.

Wat betreft het casco hebben de 17de-eeuwse zijmuren van het voorhuis hoge monumentwaarde. Vermoedelijk zijn er ook oude balklagen bewaard. De kapconstructie heeft hoge monumentwaarde als

17de - of 18de-eeuwse kap waarin oudere eiken sporen als haanhouten hergebruikt zijn. Het achterhuis heeft ook een casco met 17de-eeuwse begane grond en 18de-eeuwse ophoging. Hiervan zijn de zijmuren, balklagen en kap van belang.

Het vroeg 17de-eeuwse casco van het eenlaagse achterhuis (Tuinstraat 3-5) heeft hoge monumentwaarde omdat de 17de-eeuwse (1617?) langsmuren en een eiken kap bewaard zijn gebleven. Mogelijk is ook de 17de-eeuwse balklaag bewaard gebleven.

De datering en waardebeoordeling van het casco van het zijhuis is onduidelijk en dient nader onderzocht te worden. Er zijn wel grenen balken aanwezig en een rondhouten sporenkap. Een 18de-eeuwse datering voor een deel van het casco lijkt mogelijk.

Het pand heeft voor zover zichtbaar weinig historisch interieur van betekenis. Er is enig 19de-eeuws interieur aangetroffen zoals een schouw, een rookvang van een schouw en vensteromtimmeringen met in- en uitzwenkende vensterbanken dat enige positieve monumentwaarde vertegenwoordigen.

AANBEVELINGEN

Bij een eventuele verbouwing verdient het aanbeveling een bouwhistorische waarneming te doen om de bevindingen van 1993 beter te kunnen duiden en om de diverse balklagen en kappen nader te dateren. Ook het muurwerk dient nader onderzocht om de bouwgeschiedenis nog beter in kaart te kunnen brengen.

BIJLAGE

Uittreksel uit het bouwdossier van de dienst RO/EZ van de gemeente Groningen

Adres : **Schuitendiep 44**
Bouwdossiernummer : B 10385
D.I.V. bezoek : 15 januari 2007

1924

F. van Lingen krijgt een vergunning voor het aanbrengen van een reclamelichtbak tegen de voorgevel van Schuitendiep 44.

1927

F. van Lingen krijgt een vergunning voor het vervangen van een deurkozijn in de voorgevel door een raamkozijn en het vergroten van een deurkozijn in de zijgevel. Het werk komt nog hetzelfde jaar gereed.

1931

Het tonnenstelsel wordt opgeheven. De bestaande privaten worden voorzien van een inrichting tot waterspoeling en het afvoeren van de faecaliën naar het riool van de gemeente.

1937

P. Dijkstra krijgt een vergunning voor het aanbrengen van een reclamelichtbak tegen de voorgevel van Schuitendiep 44.

1960

Er wordt een vergunning verleend voor het in gebruik nemen van de aanwezige woonruimte in het pand voor bedrijfsdoeleinden.

1980

Bazuin B.V. dient een bouwaanvraag in voor het veranderen van de winkel met magazijn en dienstwoning tot horecapand met dienstwoning. Het plan vindt geen doorgang.

1983

G. Ioannides dient een bouwaanvraag in voor het veranderen van de groothandel met winkel tot restaurant, maar trekt vervolgens de bouwaanvraag in. Lex van Helden is architect van het bouwplan. F. Reinbergen krijgt een vergunning voor het veranderen van de winkel met magazijnruimte tot horacagelegenheid. Lex van Helden is architect van het bouwplan.

1984

F. Reinbergen krijgt een vergunning voor het plaatsen van gevellantaanrns tegen de voorgevel van het pand

H. Wierts